

Також було виявлено статистично значущу кореляцію ($p \leq 0,05$) між відчуженістю у відносинах та маргіальною орієнтацією майбутніх фахівців технічного профілю (0,325), тобто чим більше у студентів виражене прагнення дистанціюватися від інших людей, тим імовірніше у них проявляється схильність просто підкорятися обставинам і поводитися імпульсивно, і навпаки, імпульсивна та неконтрольована поведінка здатні ще більше поглибити дистанцію з оточуючими людьми.

За результатами емпіричного дослідження було виявлено, що студентам технічного профілю притаманний певний рівень дисгармонії у міжособистісних відносинах. Переважна більшість студентів мають середній рівень орієнтації на особисті інтереси та орієнтації на взаємодію і співпрацю, а рівень маргіальної орієнтації здебільшого є високим.

Було виявлено, що чим вищий рівень прояву конфліктності у відносинах демонструють студенти, тим більше вони орієнтовані на переслідування виключно власних цілей; чим більше студенти демонструють підвищену стурбованість відносинами, тим більше їм притаманні прояви інфантилізму та неконтрольованості вчинків; чим більше у студентів виражене прагнення дистанціюватися від інших, тим імовірніше у них проявляється схильність просто підкорятися обставинам і поводитися імпульсивно. Отже, майбутнім фахівцям технічного профілю з різним типом інтерактивної спрямованості притаманна відмінна специфіка побудови міжособистісної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Київ: Слово, 2012. 460 с.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ЗБЕРЕЖЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Курова А. В.

*Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
nastusha-k@ukr.net*

В контексті нашого дослідження психологічного здоров'я молоді в умовах невизначеності саме технологічний підхід є провідним способом добору здоров'язберезувальних технологій та їхньої реалізації в різних сферах життєдіяльності: комунікації, набутті освіти, долатті стресових наслідків невизначеної ситуації

тощо [2]. Своєчасність звернення до парадигми психологічного здоров'я в соціальній психології підтверджується численними випадками порушень саме у цій сфері під час проведення військових дій, перебування громадян в окупації або прифронтовій зоні, коли поряд з фізичними стражданнями, відчуються психологічна незахищеність та психологічна небезпека, нервово-психічна та емоційна нестабільність, зниження загальної життєстійкості особистості та її адаптивних можливостей тощо.

Отже, основною метою даного дослідження є вивчення можливостей використання технологічного підходу, зокрема, онтогенетичної рефлексії, як, частини цієї технології, для збереження психологічного здоров'я молоді в умовах воєнного стану.

В даному дослідженні ми розглядаємо технологію як особливу категорію діяльнісного підходу завдяки якій збереження психологічного здоров'я молоді в умовах невизначеності стає можливим через визначення специфіки: самого суб'єкта, мети, процесуальних особливостей, засобів та способів досягнення мети, отриманих результатів та ін. [3]. Технологізація процесу збереження психологічного здоров'я можлива за рахунок залучення деяких особистісних феноменів, зокрема, онтогенетичної рефлексії, яка, як частина цієї технології, допомагає відповісти на питання щодо способу досягнення певної мети з залученням аналізу попереднього досвіду. Отже, у парадигмі технологічного підходу психологічне здоров'я молоді є психологічним конструктом, який має два головних виміри, які були нами визначені як пластичний та ригідний компоненти [4]. Пластичний компонент відповідає за здатність людини на протязі певного відрізка часу підтримувати основні здоров'язбережувальні властивості особистості, незважаючи на несприятливі та невизначені умови життєдіяльності. Пластичність цього компоненту реалізується в тому, що він «запускається» саме в несприятливих життєвих обставинах. Крім того, психологічне здоров'я молоді містить ригідний компоненти, який забезпечує психологічний зміст попереднього.

Емпіричне дослідження онтогенетичної рефлексії молоді та її ригідного компоненту досліджувалося за допомогою опитувальника «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії» М. Фетіскіна, В. Козлова та Г. Мануйлова, спрямованого на

вивчення здатності до аналізу минулих помилок, успішного та неуспішного досвіду життєдіяльності та чотирьохмодального опитувальника Л. Рабінович, спрямованого на виявлення домінуючих емоційних станів особистості на тлі яких розгортається онтогенетичне рефлексування.

За показником онтогенетичної рефлексії нами було здійснено порівняльний аналіз показників двох вікових груп молоді: 17-24 та 25-30 років. Віковий розподіл пояснюється тим, що з позиції соціальної психології молодь – це прошарок людей, які активно проживають період соціалізації, яка у більш зрілому віці буде створювати умови для успішного виконання професійних, освітніх, культуральних та інших соціальних функцій.

Емпіричним шляхом встановлено, що за параметром онтогенетичної рефлексії як пластичного компоненту психологічного здоров'я молоді між віковими підгрупами статистично значущих відмінностей не виявлено ($p < 0,05$) (таблиця 1). Тобто, рівень онтогенетичної рефлексії у студентської та працюючої молоді не розрізняється за віковим критерієм.

Таблиця 1 – Описові характеристики онтогенетичної рефлексії молоді

Показник	M		SD		F	p
	17-24 роки	25-30 років	17-24 роки	25-30 років		
Рівень онтогенетичної рефлексії	57,288	58,714	20,532	13,489	0,217	0,644

Примітка: M – середнє арифметичне відхилення; SD – стандартне відхилення; F – критерій Фішера; p – рівень статистичної значущості.

Необхідно відмітити, що в обох вікових підгрупах респондентів констатовано здатність молодих людей до аналізу власних помилок у минулому, адекватного оцінювання дій або вчинків, які були успішними або, навпаки, зазнала поразки. Констатовано, що в обох вікових підгрупах зафіксована тенденція до перебільшення значення власних помилок, а занадто критичне ставлення до них може гальмувати процеси реалізації актуальної мети та заважати досягненню успіхів.

В контексті дослідження психологічного здоров'я молоді в ситуації воєнного стану (тобто, в ситуації невизначеності) актуалізується проблема добору здоров'язбережувальних технологій та їхньої реалізації в різних сферах життєдіяльності:

комунікативній, освітній, стрес-долаючій тощо. Нагальна потреба звернення до парадигми психологічного здоров'я підтверджується суттєвими навантаженнями на психологічний та фізичний стан громадян в зонах проведення бойових дій, перебування громадян в окупації або прифронтовій зоні, коли поряд з фізичними стражданнями, люди переживають психологічну незахищеність та небезпека, нервово-психічну та емоційну нестабільність, зниження загальної життєстійкості та ін. Саме технологічний підхід є провідним та інноваційним інструментом долання стресових наслідків невизначеної соціальної та індивідуальної ситуації.

В контексті проведеного дослідження технологію в галузі соціальної психології можна розглядати як особливу категорію діяльнісного підходу, завдяки якій збереження психологічного здоров'я молоді в умовах невизначеності стає можливим через визначення особливостей: самого суб'єкта, мети, процесуальних особливостей, засобів та способів досягнення мети, отриманих результатів та ін. Технологізація процесу збереження психологічного здоров'я можлива за рахунок залучення деяких особистісних феноменів, зокрема, онтогенетичної рефлексії, яка, як частина цієї технології, допомагає відповісти на питання щодо способу досягнення певної мети з залученням аналізу попереднього досвіду. Тобто, онтогенетична рефлексія може не тільки уточнювати мету, але й визначати зміст технології збереження психологічного здоров'я в умовах невизначеності та формувати схему поведінки в умовах невизначеності: індивідуальний досвід – онтогенетична рефлексія – усвідомлення – соціальний досвід застосування у ситуаціях невизначеності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерябін В.С. Почуття, потяги та емоції: про психологію, психопатологію та фізіологію емоцій. К.: Наукова думка, 2018. 254 с.
2. Кригер Є. Е. Ситуації невизначеності та проблемні ситуації: спільне та особливе. *Сучасні проблеми науки та освіти*. 2014. № 2. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12030>
3. Курова А.В. Технології збереження емоційної стійкості в структурі психологічного здоров'я. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2022. Т. 33 (72) № 2. С. 87-91.
4. Курова А.В. Невизначеність як соціально-психологічна проблема особистості. *Габітус: наук. журн.* Одеса: Гельветика, 2021. Вип. 32. С. 198-202.

5. Титаренко Т. Постмодерні концептуалізації понять «особистість» та «життєвий шлях». *Психологія і суспільство* : український науково-економічний та соціально-психологічний часопис. Тернопіль, 2009. №4. С. 83-96.

6. Черноіваненко В.Д. Проблема конструювання картини світу особистості в контексті технологічного підходу. *Наука і освіта*. 2012. № 6. С. 11-15.

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кушнір Н. С.

*Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)
n.s.kushnir@cuspu.edu.ua*

Війна в Україні в поєднанні із глобальною пандемією призвели до порушення нормального життя людей та внесли зміни у здатність забезпечення особистих базових життєвих потреб, невизначеності, постійної тривоги та стресу. Довготривалий стрес зазвичай виступає провокатором життєвих криз, впливаючи на адекватність відображення небезпеки у свідомості осіб та конструктивного прогнозування майбутнього, реагування на них, їх переживання та подолання.

Проблема формування конструктивної поведінки особистості в сучасних реаліях невизначеності, важких життєвих обставин та кризових ситуацій під час воєнних дій, є надзвичайно актуальною.

Тому, метою нашого дослідження стало вивчення копінг-стратегії, як засобу подолання невизначеності в умовах війни. Адже, як показують наукові дослідження, копінг-стратегії, в основі яких лежить долаюча, адаптивна поведінка, сприяють відновленню соціально-психологічних ресурсів особистості, покращенню життєздатності людини та виконують реабілітаційну функцію.

Провівши аналіз трактування копінгу в наукових розробках присвяченим психоаналітичному, диспозиційному, трансакційному та ресурсному підходам, визначаємо поняття копінг-стратегії як відносно стійкі реакції людини на ситуацію, які корелюють з особистісними особливостями [1].

Незважаючи на значну індивідуальну розмаїтість поведінки у стресових ситуаціях, що пов'язані із проблемою невизначеності, дослідниками було визначено проблемно- та емоційно-сфокусовані копінг-стратегії її подолання [2].